

Шишмарьова Л.О., к.е.н., доцент кафедри менеджменту
Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця,
м. Харків, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВИДІВ ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Ринкові умови, у яких функціонують підприємства, потребують від них вміння ефективно формувати та раціонально використовувати свій ресурсний потенціал, скорочувати рівень витрат діяльності та максимізувати прибутки, виготовляти продукцію, яка знайде свого споживача та задовольнить його потреби, нарешті, вміти вистояти у конкурентній боротьбі, набувши певні конкурентні переваги. Усе це можливе завдяки ефективному плануванню діяльності підприємства. Великий досвід закордонних і вітчизняних підприємств доводить, що недооцінка планування діяльності підприємства в умовах ринку, його ігнорування або некомпетентне здійснення призводять до величезних економічних втрат.

У сучасній практиці застосування можна виділити такі важливі переваги планування:

- дозволяє формулювати чіткі, конкретні і досяжні цілі;
- сприяє більш раціональному розподілу ресурсів;
- забезпечує чітку взаємодію між підрозділами і виконавцями;
- дозволяє своєчасно адаптуватися до змін зовнішнього і внутрішнього середовища;
- забезпечує стійке функціонування та розвиток підприємства;
- покращує контроль і оцінку результатів;
- стимулює трудову активність персоналу на підприємстві;
- збільшує можливості у забезпеченні підприємства необхідною інформацією.

У різних літературних джерелах всі види планування на підприємстві систематизовані за такими основними класифікаційними ознаками, як: за

періодом планування; за видами часової орієнтації; за рівнем управління; за змістом планів; за стадіями розробки; за типами мети; за рівнем регулювання; за сферою використання.

Проаналізував погляди багатьох авторів, які займалися питаннями планування, найбільш вагомою є класифікація планування за функціонально-цільовим критерієм (або за типами мети), згідно з якою виділяють: стратегічне, тактичне та оперативне планування. Ці види планування передбачають існування певних особливостей, порядку складання планів, наявності певної системи показників.

Відмінності між стратегічним, тактичним і оперативним плануванням діяльності підприємства представлено у табл. 1.

Таблиця 1

Відмінності між стратегічним, тактичним і оперативним плануванням діяльності підприємства

Характеристика	Стратегічне планування	Тактичне планування	Оперативне планування
1	2	3	3
Мета	Досягти місію та підпорядковані цій місії цілі діяльності підприємства	Визначити сукупність конкретних практичних заходів, необхідних для досягнення намічених цілей	Раціональне використання ресурсів, які знаходяться у розпорядженні підприємства
Завдання	Відстежує зміни в зовнішньому середовищі, передбачає планові дії по створенню конкурентних переваг і бар'єрів, з адаптації до змін в оточенні	Відображає зміни внутрішньої структури підприємства, пошук шляхів ефективного використання ресурсів	Забезпечення раціонального використання ресурсів, що є у розпорядженні підприємства на даний проміжок часу та ритмічного виробництва
Рішення	Менш конкретні	Більш конкретні, прив'язані до показників роботи структурних підрозділів підприємства	Конкретні
Виконання рішень з урахуванням ризику	Більш піддається ризику	Менш піддається ризику	Практично не піддається ризику

Період, який охоплює	Довгостроковий період	Середньостроковий та короткостроковий період	Період до 1 року
Керівники якого рівня розроблюють	Вищий рівень управління	Середній рівень управління	Нижчий рівень управління
Сфера спрямування	Надає більш широкий вплив на всі сторони діяльності підприємства	Вузькоспрямоване	Вузькоспрямоване
Виявлення результатів	Не можуть бути повністю виявлені протягом декількох років	Виявляються швидко й легко співвідносяться з конкретними діями	Виявляються дуже швидко й легко співвідносяться з конкретними діями
Спрямованість на	Досягнення місії підприємства	Досягнення стратегічних цілей	Досягнення тактичних цілей
Невизначеність	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень
Вид проблеми	Не структуровані	Структуровані	Добре структуровані
Потреба в інформації	Переважно зовнішня	Переважно внутрішня	Внутрішня
Альтернативи	Спектр альтернатив дуже широкий	Спектр альтернатив обмежений	Спектр альтернатив обмежений
Обсяг	Концентрується на найважливіших проблемних структурних сферах і напрямках розвитку	Охоплює всі напрями і структурні господарські одиниці підприємства, усіх учасників	Переважно охоплює виробництво на підприємстві
Ступінь деталізації	Велика міра опрацювання і визначення напрямів	Детальне опрацювання з використанням кількісних показників	Детальне опрацювання з використанням кількісних показників
Сфера охоплення	Конкретизовані цілі	Функціональні напрями	Виробництво

Отже, стратегічне, тактичне та оперативне планування тісно пов'язані між собою, але мають різне змістовне наповнення.

Оперативне планування деталізує тактичне планування діяльності підприємства, а останнє в свою чергу деталізує стратегічне планування. Відповідно оперативне планування спрямоване на досягнення тактичного планування та має найкоротший проміжок часу реалізації, а тактичне – на досягнення стратегічного планування.

Таким чином, планування займає особливе місце у функціонуванні підприємства, у сучасних умовах ринку неможливо досягти стабільного успіху підприємства, якщо не планувати ефективно його діяльність.